

**Вивчення думки студентів щодо результатів проходження практики за фахом
(на прикладі студентів спортивних спеціалізацій ігрових видів спорту)**

Червона С. П.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. Головна мета і зміст практики полягають в опануванні студентами сучасних засобів, методів і форм організації роботи тренера-викладача з обраного виду спорту, формуванні на базі отриманих знань, умінь і навичок необхідних для здійснення професійної діяльності, прийняття самостійних рішень, виховання постійної необхідності систематичного оновлення своїх знань та творчого потенціалу, а також реалізація його у практичній діяльності. **Мета дослідження** – вивчення думки студентів ігрових видів спорту щодо результатів проходження практики за фахом. **Методи дослідження.** Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, анкетування, методи статистичної обробки даних. В анкетуванні прийняли участь 62 студенти 4 курсу ХДАФК ігрових спортивних спеціалізацій: теніс (10 студентів), гандбол (8 студентів), волейбол (14 студентів), баскетбол (14 студентів), футбол (16 студентів). Анкетування проводилося після проходження практики за фахом. **Результати дослідження.** 58,1 % студентів відзначили, що практика за фахом це їх перший крок до майбутньої професії. 42 % студентів відповіли, що атмосфера на практиці була формальною, 31 % студентів не мали труднощів під час проходження практики, 64 % студентів переконалися в правильності професійного вибору, 46 % студентів готові у подальшому продовжити свою трудову діяльність на базі практики, 48 % пропонувалося працевлаштування у якості молодого спеціаліста. Можливість закріплення знань і навичок, отриманих за увесь час навчання під час практики студенти оцінили: 38,7 % на «5», 45,2 % – на «4», 12,9 % – на «3», 3,2 % – «2». Можливість перевірки своїх професійних компетенцій: 38,7 % на «5», 38,7 % – на «4», 22,6 % – на «3». Можливість збору і підготовки практичного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи – 54,8 % на «5», 19,4 % – на «4», 22,6 % – на «3», 3,2 % – «2». У майбутньому 80 % опитаних студентів, які навчаються за спортивною спеціалізацією на ігрових видах спорту планують працевлаштування у якості тренера.

Ключові слова: студенти; баскетболісти; гандболісти; футболісти; тенісисти; практика за фахом; анкетування.

Вступ. Підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, під час професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту або у процесі навчання – є цілком навчання за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт»

З метою реалізації професійних функцій під час навчання у закладах вищої освіти у студентів необхідно прививати здатність до пошуку і використання необхідної інформації; виховувати високу відповідальність за результати своєї

навчальної, наукової та творчої діяльності; формувати вміння застосувати на практиці отримані знання та вдосконалювати професійні навички і компетентності.

Дослідження фахівців доводять, що фундаментальна фахова підготовленість є базовою для вдалої професійної діяльності майбутніх тренерів.

Основними складниками професійної діяльності тренерів-викладачів варто вважати: фізкультурно-спортивну діяльність (пізнавальна, організаторська, пропагандистська, інструкторсько-педагогічна, суддівська); мотиваційно-ціннісні орієнтири, що виявляються в умінні мотивувати свої інтереси, переконання, потреби, прагнення досягти спортивних вершин;

самодисципліну, самовиховання, саморегуляцію й самовдосконалення (рухові вміння, рухові навички, фізичний розвиток, фізична підготовленість), що виявляються у власній спортивній досконалості та майстерності (Бережна, 2010; Деркач, & Исаев, 1987).

Павлюк Є. О. виділяє чотири етапи професійного становлення майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки (Павлюк, & Чопик, 2012):

- професійно-орієнтувальний (професійне самовизначення й вибір індивідуальної освітньої траєкторії фахового зростання);
- професійно-фундаментальний (формування ключових компетентностей);
- професійно-спеціалізований (розвиток професійної компетентності та професійно важливих особистісних якостей);
- професійно-кваліфікаційний (формування готовності до професійної діяльності, самовдосконалення та самореалізації).

Необхідність професійного становлення майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки зумовлює розв'язання педагогічних завдань щодо розвитку професійної компетентності, професійно важливих якостей, формування готовності до тренерсько-викладацької діяльності, професійного самовдосконалення та самореалізації.

Однією із спеціальних компетентностей для майбутніх тренерів є здатність проводити тренування та супроводження участі спортсменів у змаганнях (<https://mon.gov.ua>).

Під час тренерської практики (практики за фахом) поглиблюються і закріплюються теоретичні знання з усіх дисциплін навчального плану, формується здатність до творчого їх застосування.

Головна мета і зміст практики полягають в опануванні студентами сучасних засобів, методів і форм організації роботи тренера-викладача з обраного виду спорту, формуванні на базі отриманих знань, умінь і навичок необхідних для здійснення професійної діяльності, прийняття самостійних рішень, виховання постійної необхідності

систематичного оновлення своїх знань та творчого потенціалу, а також реалізація його у практичній діяльності (Гресь, 2008; Воловик, & Березовський, 2017).

Ці завдання реалізуються через ознайомлення студентів із базами практики; створення цілісного уявлення про зміст і характер тренерської роботи; формування стійких навичок з організації та застосування на практиці сучасного науково-методичного арсеналу, включаючи засоби навчання, виховання, оздоровлення, а також спеціальної фізичної і техніко-тактичної підготовки; навчання студентів методиці планування навчально-тренувального процесу, моделювання, програмування, регламентування навчально-тренувальних впливів, а також контролю та оцінки ефективності власної тренерської діяльності.

Одним із напрямків нашого дослідження стало вивчення умов підготовки до управлінської діяльності майбутніх тренерів з ігрових видів спорту та її реалізація через практичну діяльність під час проходження практики за фахом.

Зв'язок дослідження з науковими чи практичними завданнями, планами, програмами. Проведене дослідження є складовою частиною зведеного плану науково-дослідної роботи кафедри спортивних та рухливих ігор ХДАФК: «Удосконалення навчально-тренувального процесу в спортивних іграх на 2019-2023 роки», реєстраційний номер 0119U101644.

Мета дослідження – вивчення думки студентів ігрових видів спорту щодо результатів проходження практики за фахом.

Матеріал і методи дослідження. Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, анкетування, методи статистичної обробки даних.

В анкетуванні прийняли участь 62 студенти 4 курсу ХДАФК ігрових спортивних спеціалізацій: теніс (10 студентів), гандбол (8 студентів), волейбол (14 студентів), баскетбол (14 студентів), футбол (16 студентів). Анкетування

проводилося після проходження практики за фахом.

У анкеті розглядалися питання щодо різних аспектів проходження практики за фахом – враження, підготовленості, труднощів, результатів проходження.

Результати дослідження та їх обговорення. Із загальної кількості студентів, які прийняли участь у анкетуванні студенти спортивної

спеціалізації теніс склали 16,1 %, гандбол – 12,8 %, баскетбол – 22,6 %, волейбол – 22,6 %, футбол – 25,9 %.

На питання «Що для Вас була практика за фахом?», 58,1 % студентів відповіли, що це їх перший крок до майбутньої професії, 29 % вважають практику за фахом можливістю подальшого працевлаштування, 9 % – цікаво проведеним часом, 3,9 % – неминуча необхідність (рис. 1).

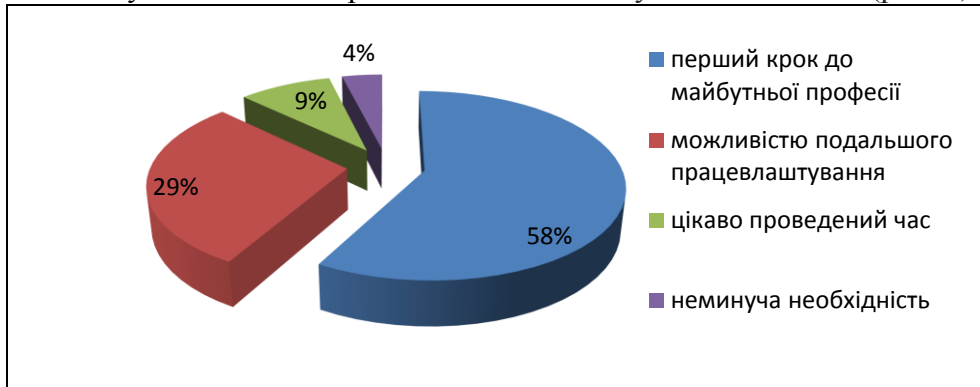

Рис. 1. розподіл студентів при відповіді на питання «Що для Вас була практика за фахом?» (відсотки)

Розглядаючи відповіді із урахуванням спортивної спеціалізації студентів можна відзначити, що «першим кроком до майбутньої професії» практика за фахом стала для 80 % тенісистів, 50 % гандболістів, 57 % баскетболістів, 42,3 % волейболістів і 62,5 % футболістів. Вважають практику за фахом можливістю подальшого працевлаштування 20 % студентів спеціалізації теніс, по 25 % –

спеціалізації гандбол і футбол, 43 % – спеціалізації баскетбол, 15 % – спеціалізації волейбол.

На питання «Яка атмосфера панувала на практиці за фахом?», 42 % студентів відповіли, що атмосфера на практиці була звичайною, формальною, 25 % відзначають атмосферу практики як доброзичливу, 19 % – дуже цікавою, по 7 % – нудною і не цікавою (рис. 2).

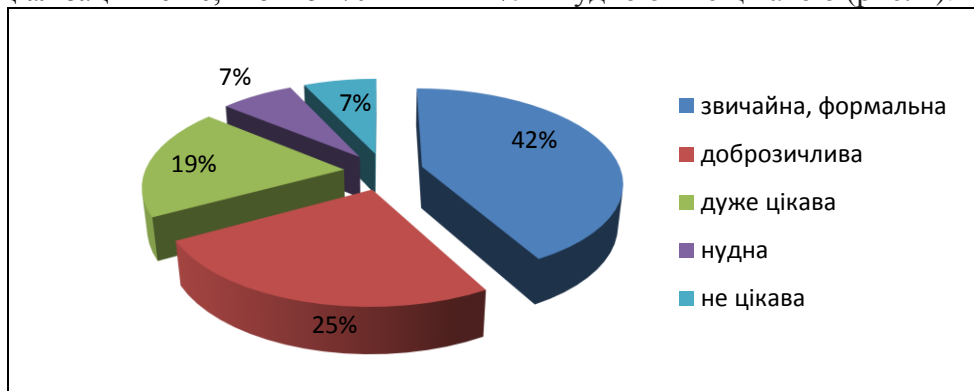

Рис. 2. Розподіл студентів при відповіді на питання «Яка атмосфера панувала на практиці за фахом?» (відсотки)

Слід відзначити, що 80 % тенісистів, 71 % баскетболістів і 38 % футболістів вважають атмосферу на практиці звичайною і формальною, 75 %

гандболістів і 57 % волейболістів – доброзичливою.

Для оцінки результатів практики студентів просили оцінити практику за

фахом, за 5 бальною шкалою, як можливість закріплення знань і навичок, отриманих за увесь час навчання; як можливість перевірки своїх професійних компетенцій; як можливість збору і підготовки практичного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи. Можливість закріплення знань і навичок, отриманих за увесь час навчання під час практики студенти оцінили: 38,7 % на «5»,

45,2 % – на «4», 12,9 % – на «3», 3,2 % – «2». Можливість перевірки своїх професійних компетенцій: 38,7 % на «5», 38,7 % – на «4», 22,6 % – на «3». Можливість збору і підготовки практичного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи – 54,8 % на «5», 19,4 % – на «4», 22,6 % – на «3», 3,2 % – «2» (рис. 3).

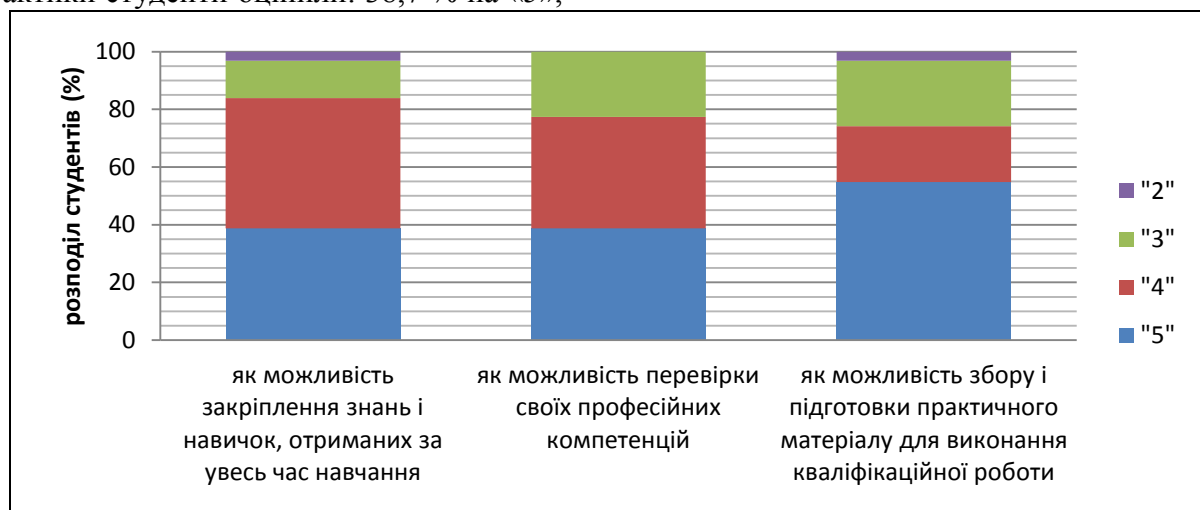

Рис. 3. Розподіл студентів за оцінкою результатів практики за фахом (відсотки)

Можна відзначити, що усі студенти спеціалізації гандбол оцінили результати практики за всіма розділами на оцінку «5». Із числа тенісистів 80 % студентів оцінили можливість закріплення знань і навичок, отриманих за увесь час навчання і можливість перевірки своїх професійних компетенцій на оцінку «5» і 20 % на «4»; можливість збору і підготовки практичного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи – 100 % на оцінку «5». Із числа баскетболістів 28,6 % студентів оцінили можливість закріплення знань і навичок, отриманих за увесь час навчання і можливість перевірки своїх професійних компетенцій на оцінку «5» і 71,4 % на «4»; можливість збору і підготовки практичного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи – 42,8 % на оцінку «5» та 57,2 % – на оцінку «2». Із числа волейболістів 14,3 % студентів оцінили можливість закріплення знань і навичок, отриманих за увесь час навчання на оцінку «5», 9,7 % – на «4», 76 % – на «3»; можливість перевірки своїх

професійних компетенцій і можливість збору і підготовки практичного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи – 42,8 % оцінили на «4», 57,2 % – на «3». Із числа футболістів 12,5 % студентів оцінили можливість закріплення знань і навичок, отриманих за увесь час навчання на оцінку «5», 62,5 % – на «4», 12,5 % – на «3», 12,5 % – на «2»; можливість перевірки своїх професійних компетенцій: 12,5 % на оцінку «5», 37,5 % – на «4», 50 % – на «3»; можливість збору і підготовки практичного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи – 12,5 % на оцінку «5», 37,5 % – на «4», 50 % – на «3».

На питання «Із якими труднощами Вам прийшлося зіткнутися на практиці за фахом?», 31 % студентів відповіли, що труднощів не було, 19 % відзначили, що труднощі були пов'язані із їх недостатньою підготовленістю із дисциплін спеціальної підготовки, 12 % – із організацією практики на базах практики, 7% – із особистим характером практиканта (рис. 4).

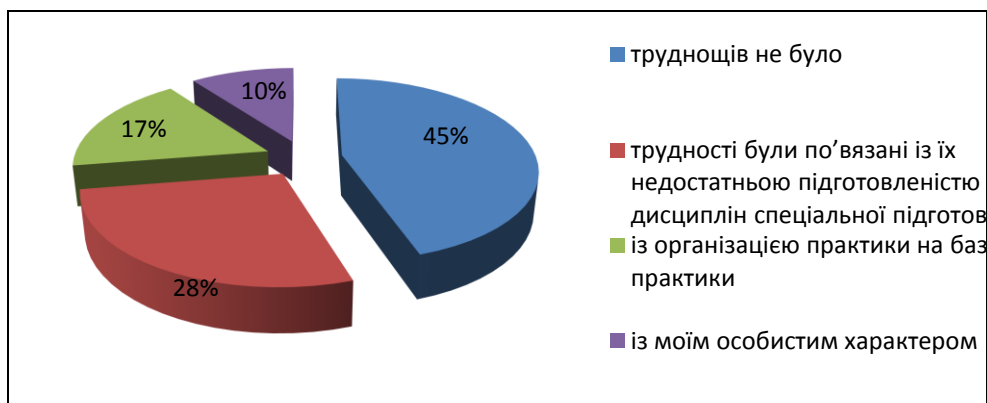

Рис. 4 Розподіл студентів при відповіді на питання «Із якими труднощами Вам прийшлося зіткнутися на практиці за фахом?» (відсотки)

Аналізуючи відповіді із урахуванням спортивної спеціалізації студентів можна відзначити, що не мали труднощів під час практики за фахом 80 % тенісистів, 100 % гандболістів, 42,8 % баскетболістів, 42,3 % волейболістів і 62,5 % футболістів. Одночасно з цим 57,1 % студентів спеціалізації баскетбол, 14,3 % спеціалізації волейбол і 12,5 % спеціалізації футбол вважають, що труднощі, з якими вони стикалися під час проходження були по'язані із їх

недостатньою підготовленістю з дисциплін спеціальної підготовки.

На питання «Як Ви оцінюєте підсумки практику з точки зору її результативності?», 64 % студентів відповіли, що переконалися в правильності професійного вибору, 9,7 % відзначили, що практика розчарувала їх в обраній професії. 9,7 % студентів відзначили, що практика за фахом виявила проблеми в їх підготовці, 16,6 % відповіли, що практика носила формальний характер (рис. 5).

Рис. 5 Розподіл студентів при відповіді на питання «Як Ви оцінюєте підсумки практику з точки зору її результативності?» (відсотки)

Слід відзначити, що серед тенісистів 80% переконалися в правильності професійного вибору, одночасно з цим 20 % розчарувалися в обраній професії. Серед гандболістів і баскетболістів 100 % студентів після практики переконалися в правильності професійного вибору. У волейболістів відповіді розподілилися наступним чином: переконалися в правильності професійного вибору – 25 %, розчарувалися в обраній професії – 25 %, практика виявила проблеми в їх підготовки – 25 %, практика

носила формальний характер – 25 %. У футболістів відповіді розподілилися наступним чином: переконалися в правильності професійного вибору – 12,5 %, розчарувалися в обраній професії – 12,5 %, практика виявила проблеми в їх підготовки – 62,5 %, практика носила формальний характер – 12,5 %.

Під час анкетування було встановлено, що 46 % студентів готові у подальшому продовжити свою трудову діяльність на базі практики, 48 % пропонувалося працевлаштування у якості

молодого спеціаліста. У майбутньому 80 % опитаних студентів, які навчаються за спортивною спеціалізацією на ігрових видах спорту планують працевлаштування у якості тренера.

Висновки. Таким чином анкетування дало змогу вивчити думки студентів ігрових видів спорту щодо результатів проходження практики за фахом.

Перспективи подальших досліджень. Подальше дослідження буде

спрямоване на вивчення підготовленості майбутніх тренерів з ігрових видів спорту до формування спортивної команди.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що немає конфлікту інтересів, який може таким, що може нанести шкоду неупередженості статті.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бережна, Ж. В. (2010). Особливості професійної компетентності майбутнього тренера. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах*: зб. наук. пр. Запоріжжя. 6, 46–51.
- Воловик, Н. І., & Березовський, В. А. (2017). *Тренерська практика*: методичний посібник для студентів факультетів фізичного виховання та спорту вищих педагогічних навчальних закладів. К. : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова.
- Гресь, Н. (2008). Виробнича практика студента: досвід роботи за фахом випускника ВНЗ. *Освіта і управління*. 11(1), 100-105.
- Деркач, А. А., Исаев, А. А. (1987). Педагогическое мастерство тренера. М. : Физкультура и спорт.
- Павлюк, Є. О., Чопик, Т. В. (2012). Аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців з олімпійського та професійного спорту у вищих навчальних закладах. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2, 92-95.
- <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/017-fizichna-kultura-i-sport-bakalavr.pdf>

Стаття поступила до редакції: 15.05.2019.

Опублікована: 1.06.2019.

Аннотация. Червона С. Ф. *Изучение мнения студентов о результатах прохождения практики по специальности (на примере студентов спортивных специализаций игровых видов спорта).* Главная цель и содержание практики заключаются в овладении студентами современных средств, методов и форм организации работы тренера-преподавателя по избранному виду спорта, формировании на базе полученных знаний, умений и навыков необходимых для осуществления профессиональной деятельности, принятия самостоятельных решений, воспитание постоянной необходимости систематического обновления своих знаний и творческого потенциала, а также реализация его в практической деятельности. **Цель исследования** - изучение мнения студентов игровых видов спорта по результатам прохождения практики по специальности. **Методы исследования.** Методы исследования: анализ научно-методической литературы, анкетирование, методы статистической обработки данных. В анкетировании приняли участие 62 студента 4 курса ХГАФК игровых спортивных специализаций: теннис (10 студентов), гандбол (8 студентов), волейбол (14 студентов), баскетбол (14 студентов), футбол (16 студентов). Анкетирование проводилось после прохождения практики по специальности. **Результаты исследования.** 58,1% студентов отметили, что практика по специальности это их первый шаг к будущей профессии, 42% студентов ответили, что атмосфера на практике была формальной, 31% студентов не имели трудностей во время прохождения практики, 64% студентов убедились в правильности профессионального выбора, 46% студентов готовы в дальнейшем продолжить свою трудовую деятельность

на базе практики, 48% предлагалось трудоустройство в качестве молодого специалиста. Возможность закрепления на практике знаний и навыков, полученных за все время обучения студенты оценили следующим образом: 38,7% на «5», 45,2% - на «4», 12,9% - на «3», 3,2% - «2». Возможность проверки на практике своих профессиональных компетенций: 38,7% на «5», 38,7% - на «4», 22,6% - на «3». Возможность сбора и подготовки практического материала для выполнения квалификационной работы - 54,8% на «5», 19,4% - на «4», 22,6% - на «3», 3,2% - «2». В будущем 80% опрошенных студентов, обучающихся на спортивной специализации по игровым видам спорта планируют трудоустройство в качестве тренера.

Ключевые слова: студенты; баскетболисты; гандболисты; футболисты; теннисисты; практика по специальности; анкетирования.

Abstract. Chervona S. F. Studying of the students' opinion on results of practical training in the specialty (on the example of students of sports specializations of game sports). The main purpose and the content of practice consist in mastering students of modern means, methods and forms of the organization of work of a coach-teacher on the chosen sport, formation on the basis of the gained knowledge, skills necessary for implementation of professional activity, adoption of independent decisions, education of constant need of systematic updating of the knowledge and creative potential and also its realization in practical activities. **The purpose of the research** - studying of the students' opinion of game sports by results of practical training in the specialty. **Research methods.** Research methods: analysis of scientific and methodical literature, questioning, methods of statistical data processing. 62 students of the 4th year of study of KhSAPC of game sports specializations took part in the questioning: tennis (10 students), handball (8 students), volleyball (14 students), basketball (14 students), and football (16 students). The questioning was carried out after practical training in the specialty. **Results of the research.** 58.1% of students noted that practical training in the specialty is their first step to future profession, 42% of students answered that the atmosphere in practice was formal, 31% of students hadn't difficulties during practical training, 64% of students were convinced of correctness of the professional choice, 46% of students are ready to continue the work on the basis of practice further, 48% were offered employment as young specialist. Students assessed the possibility of fixing knowledge and skills in practice which were received for all the time of training in such way: 38.7% for "5", 45.2% - for "4", 12.9% - for "3", 3.2% - "2". The possibility of check in practice of the professional competences: 38.7% for "5", 38.7% - for "4", 22.6% - on "3". The possibility of collecting and preparation of practical material for performance of qualification work is 54.8% for "5", 19.4% - for "4", 22.6% - for "3", 3.2% - "2". In the future 80% of the interviewed students, who study at sports specialization in game sports, plan an employment as a coach.

Keywords: students; basketball players; handball players; football players; tennis players; practice in the specialty; questioning.

References:

- Berezhna, Zh. V. (2010). Osoblyvosti profesijnoi' kompetentnosti majbutn'ogo trenera. *Pedagogika formuvannja tvorchoi' osobystosti u vyshhij ta zagal'noosvitnij shkolah: zb. nauk. pr. Zaporizhzhja*. 6, 46–51.
- Volovyk, N. I., & Berezovs'kyj, V. A. (2017). *Treners'ka praktyka: metodychnyj posibnyk dlja studentiv fakul'tetiv fizychnogo vyhovannja ta sportu vyshhyh pedagogichnyh navchal'nyh zakladiv*. K. : Vydavnytvo NPU imeni M.P. Dragomanova.
- Gres', N. (2008). Vyrobnycha praktyka studenta: dosvid roboty za fahom vypusknika VNZ. *Osvita i upravlinnja*. 11(1), 100-105.
- Derkach, A. A., Isaev, A. A. (1987). *Pedagogicheskoe masterstvo trenera*. M. : Fizkul'tura i sport.
- Pavljuk, Je. O., Chopyk, T. V. (2012). Analiz profesijnoi' pidgotovky majbutnih fahivciv z olimpijs'kogo ta profesijnogo sportu u vyshhyh navchal'nyh zakladah. *Pedagogika, psihologija ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vyhovannja i sportu*. 2, 92-95.

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/017-fizichna-kultura-i-sport-bakalavr.pdf>

Відомості про авторів / Information about the Authors

Червона Світлана Пилипівна: *Харківська державна фізичної культури: вул. Клочківська, 99. м. Харків, 61058, Україна.*

Червона Светлана Филипповна: *Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская, 99.*

Chervona Svitlana : *Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.*

<https://orcid.org/0000-0001-7491-5543>

Email: nesveta@ukr.net